

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Технологічний факультет

Кафедра технологій виробництва, переробки та якості продукції
тваринництва

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

ГРЕЧАНЮК МИКОЛА ВІКТОРОВИЧ

УДК 636.3.035

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА
ПРОДУКЦІЇ ВІВЧАРСТВА ТА ПРОДУКТИВНИХ ОЗНАК ОВЕЦЬ В
УМОВАХ ТОВ «АГРОКУЛЬТУРА-ПОЛІССЯ»
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ Микола ГРЕЧАНЮК

Керівник роботи:

Володимир ТКАЧУК,

кандидат с.-г. наук, доцент

Житомир – 2023

Висновок кафедри технологій виробництва, переробки та якості продукції тваринництва

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри технологій виробництва, переробки та якості продукції тваринництва № __ від «__» _____ 2023 р.

Завідувач кафедри технологій
виробництва, переробки та
якості продукції тваринництва
«__» _____ 2023 р.

Тетяна ВЕРБЕЛЬЧУК

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Микола ГРЕЧАНЮК** захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

Віра КОБЕРНЮК

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Гречанюк М. В. Характеристика технології виробництва продукції вівчарства та продуктивних ознак овець в умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» Житомирської області. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 204 – Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

Робота презентує аналітичну характеристику технологічного процесу виробництва продукції вівчарства та основні ознаки продуктивності овець породи романівська. Забезпечення рентабельної діяльності галузі вівчарства можливе лише за врахування необхідних параметрів технології виробництва та діапазону прояву продуктивних ознак овець.

Ключові слова: продукція вівчарства, технологія, продуктивні ознаки, порода романівська, вівці.

ANNOTATION

Grechanyuk M. V. Characterization of the technology of production of sheep breeding products and productive characteristics of sheep in the conditions of LLC «Agrokultura-Polissia» of Zhytomyr region. – Qualifying scientific research as a manuscript.

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 204 – Technology of production and processing of livestock products. – Polissia National University, 2023.

The work presents the analytical characteristics of the technological process of production of sheep breeding products and the main characteristics of productivity of sheeps of Romaniv breed. Ensuring the profitable activity of the sheep breeding industry is possible only when taking into account the necessary parameters of the production technology and the range of manifestation of productive characteristics of sheeps.

Key words: sheep breeding products, technology, productive characteristics, Romaniv breed, sheeps.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	7
1. 1. Ведення вівчарства в умовах воєнного стану	7
1. 2. Характеристика породи овець романівська	8
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	11
2. 1. Місце та умови проведення досліджень	11
2. 2. Матеріал та методика проведення досліджень	14
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	16
3. 1. Характеристика технології виробництва продукції вівчарства та продуктивних ознак овець в умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» Житомирської області	16
ВИСНОВКИ	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

Завдячуючи господарськи корисним ознакам овець, а також їх скоростиглості, невибагливості й універсальності, та продукції галузі вівчарство у глобальному світі є досить популярним напрямом агробізнесу [1-3].

У нашій державі овець розводили здавна, позаяк ті забезпечували сільське населення необхідними продуктами харчування (молоко і м'ясо), шкірою та вовною для створення одягу, органічним добривом [4-6].

Натепер у світовому масштабі, в умовах зростаючої кількості споживачів на противагу меншій кількості виробників, ринок продукції вівчарства є незаповненим, має безліч перспектив та потребує вивчення [7-8].

Тому **метою наших досліджень** стала характеристика технології виробництва продукції вівчарства та продуктивних ознак овець в умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» Житомирської області. Враховуючи це, були розроблені завдання дослідити технологічні аспекти годівлі, утримання та використання овець, та їх продуктивні характеристики (параметри відворення, ріст і розвиток, настриг вовни).

Об'єкт дослідження – аналіз технології виробництва продукції вівчарства та продуктивних характеристик овець породи романівська.

Предмет дослідження – технологічні складові виробництва продукції вівчарства, продуктивні характеристик овець породи романівська.

Методи досліджень, застосовані при написанні кваліфікаційної роботи: зоотехнічні (показники відтворення, росту й розвитку, настриг вовни); біометричні (середні величини, їх похибки, показники достовірності порівнянь).

Перелік публікацій

1. **Гречанюк М. В.** Господарсько-біологічні особливості овець. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва*: науково-теоретичний

збірник. Житомир: Поліський національний університет, 2023. Вип. 17. С. 15–16. (Науковий керівник –доцент Ткачук В. П.).

2. Ткачук Володимир, Казьміровський Олександр, Баранюк Оксана, **Grechanyuk Mykola**. Галузь тваринництва в Україні: підсумки, прогнози, перспективи. *Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якість і безпеку харчових продуктів*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 18 трав. 2023 р. Житомир: Вид.-во Поліського національного університету, 2023. С. 66–67.

Практичне значення отриманих результатів. Успішне та економічно виправдане ведення галузі вівчарства передбачає впровадження ефективних технологічних рішень для реалізації повною мірою генетичних задатків продуктивності овець. Це є неможливим без дослідження у наявних агроформуваннях технологій виробництва та продуктивних ознак овець, що було здійснено при виконанні даної роботи.

Структура та обсяг роботи. Робота викладена на 26 сторінках комп'ютерного тексту, містить 6 рисунків, 6 таблиць. Список використаної літератури включає 41 джерело.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Ведення вівчарства в умовах воєнного стану

Очільник ГО «Асоціація вівчарів» Василь Стефурак, започаткованої у 2017 році, стверджує, що нові перспективи для галузі вівчарства створив попит на продукцію. Попри те, що до широкомасштабного вторгнення, галузь трималася на ентузіазмі виробників та підтримці з боку держави та через пристосувальні та невибалливі параметри овець, це є прибутковим бізнесом – рисунок 1 [3, 7, 9-12].

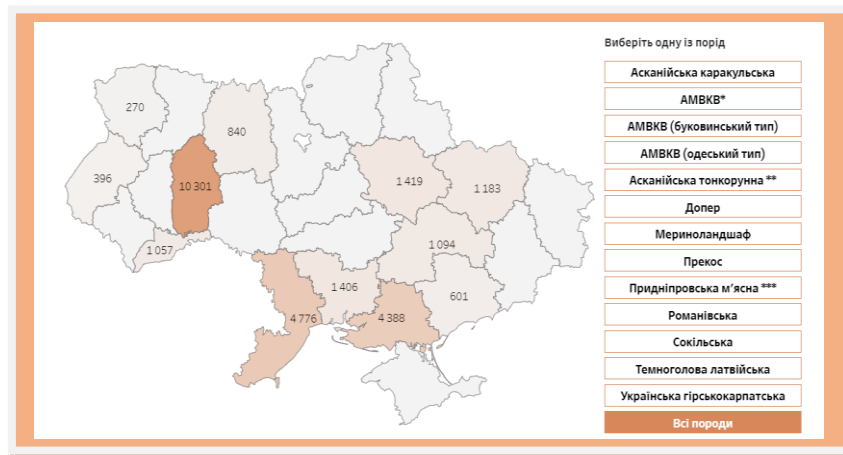

Рис. 1. Племінне вівчарство України: мапа

Щодо ситуації, яка склалася в нашій державі після російської військової агресії, то вівчарська галузь отримала поштовх до розвитку, а не зупинила діяльність [14]. Бо це і робочі місця, і їжа, і одяг [9, 16-19]. Це розвиток регіону та прибуткове сільськогосподарське виробництво [20].

В Україні спостерігається тренд у вівчарстві до скорочення поголів'я цих тварин – рисунок 2 [21].

Вівчарство здатне розвиватися там, де неможлива діяльність скотарства [22]. Першопочатково воно таким чином і набуло поширення, в основному вівчарська галузь тісно переплітається з світовими тенденціями у

напрямі використання місцевого генофонду овець та визнаного у світі генетичного потенціалу продуктивних ознак відомих порід [23].

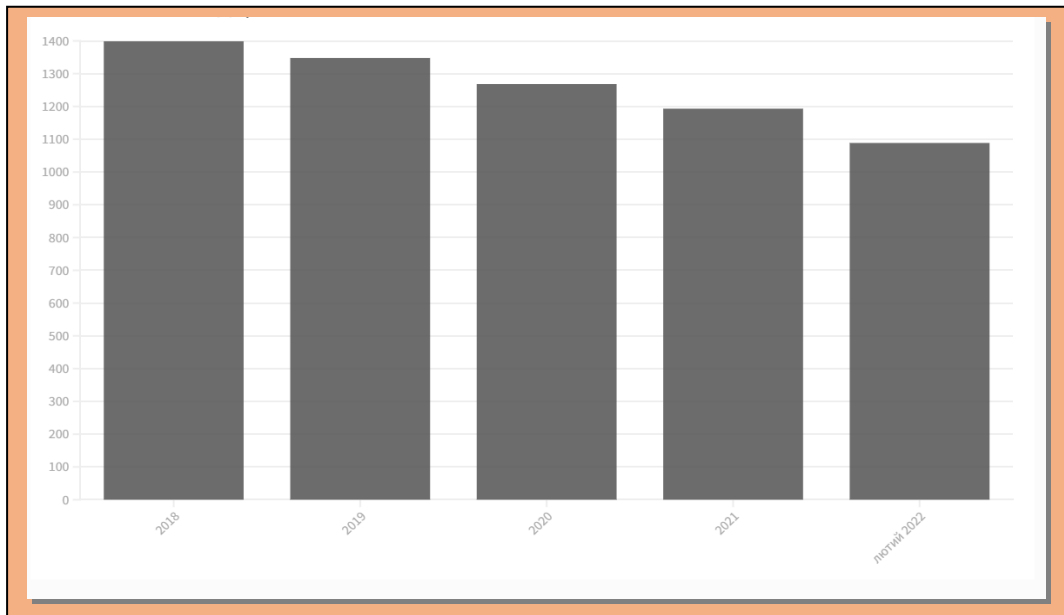

Рис. 2. Сумарне поголів'я овець й кіз за всіма категоріями господарств, тисяч голів [21]

Вівці дуже поширені тварини і їх уже налічується у світі більше як один мільярд, тому що дають цінну продукцію, мають свою користь, адже ми можемо отримати від цих тварин і шерсть, і м'ясо. Але зараз ситуацію зі скорочення поголів'я лід вирішувати [24].

1.2. Характеристика породи овець романівська

Романвські вівці – рисунок 3 – або імператорські вівці започаткували розведення в Росії в середині 19 століття в долині річки Волги. Свою назву отримав від Романово-Борисоглібського комітату, розташованого в околицях нинішнього міста Тутаєв. З самого початку розведення цих овець було дуже відбірним відповідно до племінного потенціалу, і є результатом цього найплідніша вівця у світі [25].

За іншими даними прізвище «Романов» походить від старого царського роду Росії. Ці вівці були вперше помічені в 18 столітті, а потім були імпортовані в Німеччину, а потім у Францію. У 1980 році канадський уряд привіз 14 романівських вівцематок і 4 барана для дослідження і помістив їх на карантин на 5 років. Після цього деяких привезли до США [26].

Рис. 3. Вівці породи романівська

Кращі тварини стада здатні мати 300% плодючість (3 ягняти на вівцю) і 300 г добового приросту. Два рази на рік мати ягнят не є проблемою, адже це дійсно є дуже плідною породою овець. Чотири – нормальна середня продуктивність для романівської вівцематки [27].

Барани важать 70 - 90 кг (154 - 198 фунтів), вівцематки 50 - 70 кг (110 - 154 фунтів), із середньою плодючістю 270% [28]. Дослідження показують, що у «Романівська порода» спостерігається підвищена сприйнятливність до шлунково-кишкового паразитування та казеозного лімфаденіту [29].

Романівська вівцематка плідна в усі сезони і може йти на барана у віці від 7 місяців за умови, що буде прийнята сувора стратегія виробництва з, що дуже важливо, управлінням кормом, адаптованим до її потреб [30].

Молочна продуктивність коливається від 100 до 300 кг за 100 днів лактації, середньодобовий надій 1,2-1,4 кг. М'ясо виходить ніжним і делікатнішим, ніж м'ясо інших дрібних овець [31].

Вони від природи пристосовані до поїдання грубого корму, доходячи до того, що віддають перевагу перегляду дерев і кущів, ніж пастися на більш низькорослій рослинності [32-33].

Чистокровні Романови народжуються чорними і світлішають до м'якого сріблясто-сірого кольору, коли роблять свою шерсть. Колір втрачається на першому хрестіку. Більшість 1/2 романівських ягнят народжуються білими (навіть 1/2 суффолк). Кілька народжуються смаглявими, сірими або цятчастими та бліднуть, щоб виглядати як звичайні кросбредні вівці, коли роблять руно [34].

Практичне застосування генетики Романових полягає в розвитку стада овець. Схрещуючи для отримання високопродуктивної напіввівцематки романівської породи, ми створили «ринкову машину для ягняти», яка вироблятиме від 250 до 300 відсотків ягняти кожні вісім місяців [35].

Порода характеризується надзвичайно тривалим сезоном статевої активності. У більшості випадків анестральний період у вівцематок взагалі відсутній. Вівці повертається до тічки через 30-40 днів після окоту. Оскільки тривалість вагітності у породи на кілька днів коротша (в середньому 144 дні з діапазоном від 139 до 149 днів), ніж у більшості інших порід, можна керувати отарою так, щоб виробляти два врожаї ягнят на рік [36-37].

РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2. 1. Місце та умови проведення досліджень

Товариство з обмеженою відповідальністю «Агрокультура-Полісся» організовано з метою ведення сільськогосподарського виробництва 16 червня 2009 року за розташування у Піщаниця на Овруччині (Житомирська область) – рисунок 4. Засновником та кінцевим бенефіціарним власником є Корчевий Леонід Федорович [38].

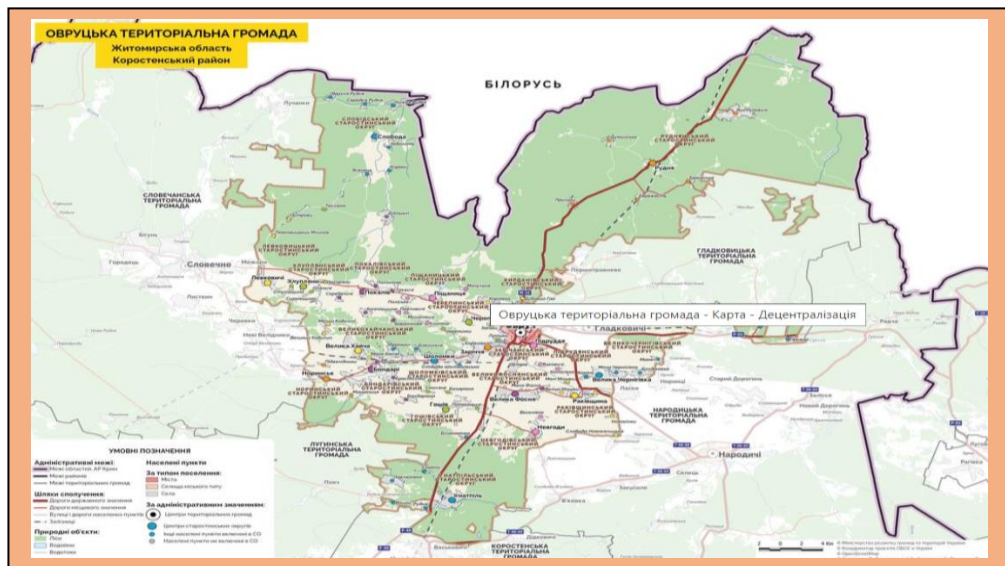

Рис. 4. Зона розташування господарства [39]

Загальний фонд земельних площ складає 740 гектарів, хоча ще у 2020 році становив 500 гектарів, тобто зростає. Адже це сприяє і покращенню кормового забезпечення галузі тваринництва. Розораність земель складає 240 гектарів або 32 % від усіх земель. 50 гектарів виділено під перелоги, також наявні сіножаті та пасовища – таблиця 1.

Таблиця 1

Земельна структура площ господарства

Назва	Площа			
	2021		2022	
	га	%		
Загальна земельна площа, га	620	100	740	100
Всього земельних угідь, га	620	100	740	100
В т. ч.: рілля, га	180	29	240	32
Пасовища, га	200	32	250	34
Сіножаті, га	200	32	200	27
Перелоги, га	40	7	50	7
Інші, га	-	-	-	-

У товаристві займаються вирощуванням зернових та картоплі, виробництвом сільськогосподарської продукції тваринного походження – молока, м'яса і яєць.

Останні роки «Агрокультура-Полісся» стикалася з різними виробничими труднощами, проте такі мають прибутковість по господарству 11 %, оскільки вдалося адаптуватися до реалій широкомаштабного російського вторгнення.

Галузь тваринництва предствлена вівчарством, птахівництвом і скотарством (м'ясним і молочним). Для потреб на фермі використовують коней.

Таким чином наявне тут поголів'я тварин представлене різними їх видами – таблиця 2.

Таблиця 2

Поголів'я тварин за видами

Вид тварин	2020	2021	2022
Велика рогата худоба, всього	500	545	600
в т. ч. корів	257	285	298
з них молочного напрямку продуктивності	163	170	175
м'ясного напрямку продуктивності	94	115	123
Вівці, всього	229	235	241
в т. ч. вівцематок	73	75	80
Свиней, всього	-	-	-
в т. ч. основних свиноматок	-	-	-
Коней, всього	11	11	12
в т. ч. конематок	5	4	6
Птиці, всього гол.	650	700	800
в т. ч. дорослих курей	400	450	490
дорослих гусей	250	250	310

Якщо розібрати тварин по породному складу, то молочне скотарство використовує чорно-рябу української селекції породи, м'ясне – то абердин-ангуська порода, вівчарство – романівську, птахівництво – кури кроссу Домінант і гуси породи Легарт Данський. Продуктивність тварин обліковується кожного місяця з проведенням необхідних зоотехнічних заходів. Ветеринарно-санітарний контроль у господарстві також є регулярним.

2. 2. Матеріал та методика проведення досліджень

Для вивчення технології виробництва продукції вівчарства та продуктивних ознак овець в умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» Житомирської області нами досліджена документація зоотехнічного й племінного обліку товариства відповідно до складеної схеми – рисунок 4.

Технологічний процес виробництва продукції вівчарства ми вивчали через дослідження утримання, годівлі й напування овець, їх росту і розвитку, стриження, відтворення.

Щоб визначити породність овець, ми вивчали матеріали племінного і зоотехнічного характеру. Параметри відтворення аналізували через оцінку тривалості періоду суягності, виходу молодняку на 100 вівцематок, народження одного, двох, трьох і більше ягнят в окоті. Ріст і розвиток вивчали через динаміку живої маси та приростів.

Математичні розрахунки здійснювали за допомогою пакету програм Microsoft Office, використовуючи методи варіаційної статистики та відповідні формули:

1. середня арифметична: $M = \frac{\sum v}{n}$;
2. похибка середньої арифметичної: $m = \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$;
3. середнє квадратичне відхилення: $\sigma = \sqrt{\frac{C}{n-1}}$;
4. дисперсія: $C = \sum v^2 - \frac{(\sum v)^2}{n}$;
5. різниця між середніми арифметичними: $d = M_1 - M_2$;
6. похибка різниці: $m_d = \sqrt{m_1^2 + m_2^2}$;
7. достовірність різниці: $t_d = \frac{d}{m_d}$;
8. коефіцієнт варіації: $Cv = \frac{\sigma \times 100}{M}$.

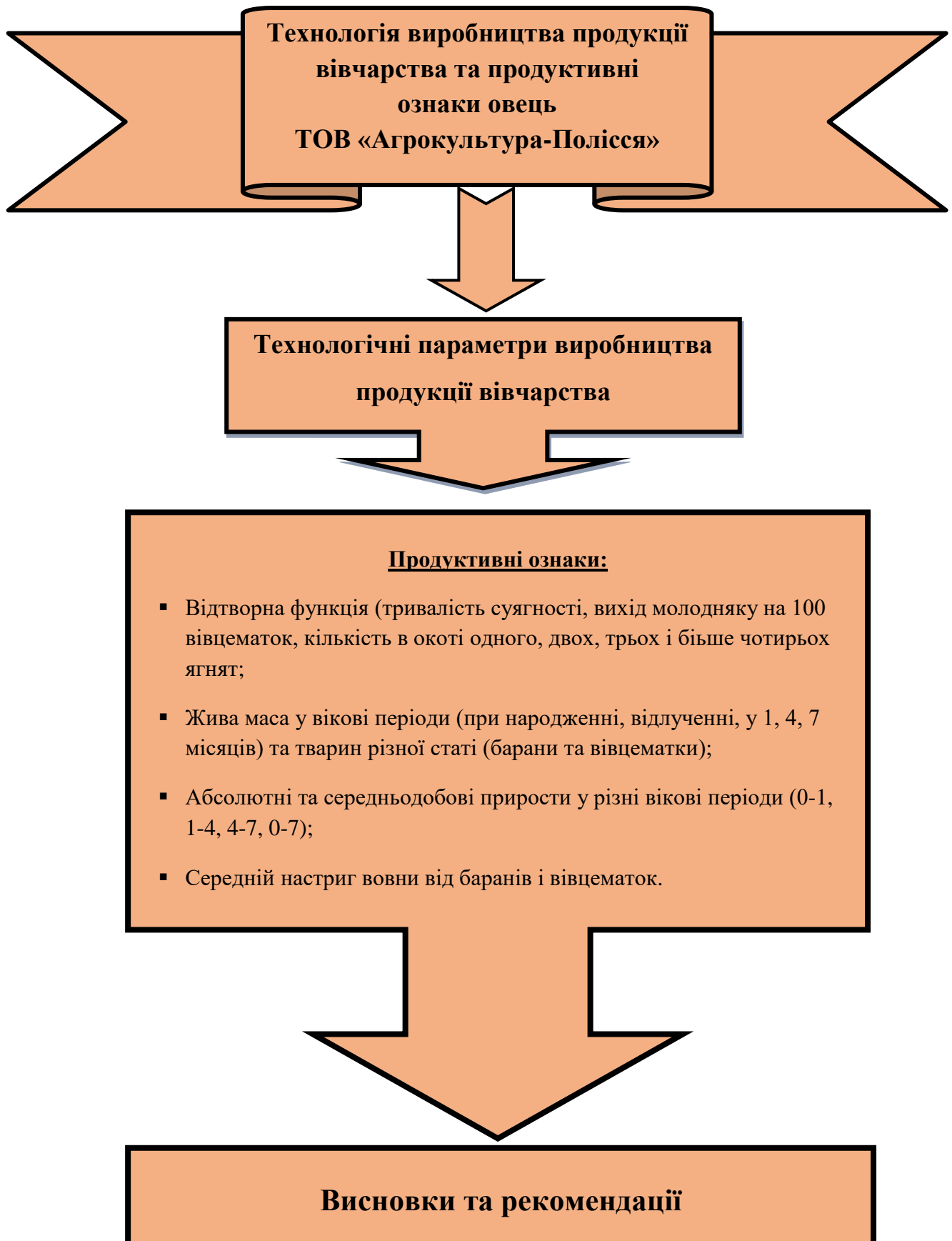

Рис. 4. Схема досліджень

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Характеристика технології виробництва продукції вівчарства та продуктивних ознак овець в умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» Житомирської області

Технологія виробництва продукції вівчарства у товаристві з обмеженою відповідальністю «Агрокультура-Полісся» ґрунтується на пасовищно-стійловій системі утримання овець, без використання зимового випасання. Вже ранньою весною овець переводять на пасовищне утримання. В зимовий період вони утримуються в кошарах, що мають вигульно-кормові майданчики.

Рис. 5. Утримання овець породи романівська

Сійлове утримання овець у господарстві включає обов'язкову підготовку приміщень перед зимуванням, коли підлогове покриття обробляють негашеним вапном з укладанням поверх товстого шару соломи.

Для запобігання псування вовни у господарстві згідно з нормативами та без затримок проводять годівлю овець, регулярно видаляють гній та недоїдені корми без наявності в цей час овець. Це дає змогу отримувати вовну без недоліків та вад.

Годівля овець проводять з урахуванням маси тіла, продуктивності, статевого навантаження та фізіологічного стану тварини – рисунок 6.

Раціон барана-плідника			Раціон вівцематки			
Назва корму	Фізіологічний стан, гол/доб.		Фізіологічний стан, гол/доб.			
	Непарувальний період	Парувальний період	Холості та перша половина кінності	Друга половина кінності	Лактуючі	
Сіно злаково-бобове, кг	1,0	0,5	0,8	-	1,0	
Силос кукурудзяний, кг	2,4	-	-	1,0	0,5	
Зелена маса, кг	-	3,1	0,4	0,3	-	
Комбікорм, кг	0,7	1,0	2,6	2,5	2	
Шрот соняшниковий, кг	0,1	0,1	-	-	2	
Відвійки, кг	-	1,0	0,1	0,3	0,3	
Трав'яне борошно, кг	0,4	-	10	13	14	

Рис. 6. Раціони годівлі овець [40]

У раціонах концентрати використовують в мінімально допустимих кількостях, натомість головними «зимовими» кормами є грубі і соковиті – рисунок 6. Концкорми згодують у якоті дерті, коренеплоди перед згдовуванням миють та дрібнять. Грубі корми роздають у ясла-годівниці, тоді к концентровані, а аткож сіль у корита.

Процес водонапування організовано двічі на добу завдяки водопровідній системі та шестиметровим напувалкам-коритам із поплавковими камерами. На пасивищах облаштовують напувальні пункти для привезення води і організації водонапування.

Щодо годівлі ягнят, то до місячного віку вони споживають в основному лише молоко матерів, за тиждень їх починають привчати до поїдання комбікормів, за три тижні – додають сіно і силос, поступово збільшуючи даванку. Тому до відлучення у 3-4 місяці вони здатні повинстю споживати пасовищний корм з підгодовлею комбікормами (240-280 грамів на добу) для забезпечення приростів 125-155 грамів на добу.

Стриження овець є складним процесом, який потребує особливої підготовки. У товаристві «Агрокультура-Полісся» стриження овець романівської породи проводять двічі на рік – в осінню та весняну пору, у той час як природно-кліматичні умови стабілізуються, щоб тварини не переохолоджувалися. Проте без перетримки, позаяк це негативно впливає на апетит і споживання корму, а отже, на ріст і розвиток, молочність самок.

Процес стриження здійснюють на заздалегідь підготовленому дерев'яному настилі, розміром 0,6 на 1,5 метра, по 25 тварин за зміну. За 10 годин до стриження вівцям не дають води та кормів для запобігання забрудненню вовнового покриву. Кітних самок не допускають до стриження.

За результатами наших досліджень вівці у даному господарстві дають хорошу продукцію вовни – таблиця 3.

Таблиця 3

Вихід вовни від романівських овець

Назва та одиниця виміру	$M \pm m$	$C_v, \%$
Настриг вовни, кг:		
самці	2,52±0,171	14,9
самки	1,29±0,135	12,3

Вовновий настриг від самців очікувано був вищим, а загалом кількість настриженої вовни знаходилася в межах відповідних параметрів даної породи. Коефіцієнт мінливості даної ознаки у баранів також був вищим – 14,9 %, ніж у маток – 12,3 %.

Важливим технологічним компонентом виробництва продукції вівчарства є відтворення овець. У ТОВ «Агрокультура-Полісся» відповідно до сезонного прояву статевої функції планують терміни парування: на серпень-листопад для отримання окотів взимку та навеснію.

Ягніння тут проводять в оцарку, куди маток переводять за наявними ознаками ягніння. Працівники цілодобово тут чергують для надання допомоги та приймання ягнят.

Ми дослідили такі показники відтворної здатності овець породи романівська – таблиця 4.

Таблиця 4

**Параметри відтворної здатності овець породи
романівська, $M \pm m$**

Показники, одиниці вимірювання	Роки		
	2020	2021	2022
Кількість тварин, голів	55	60	73
Вихід молодняку на 100 маток, голів	252,4±5,2	247,6±7,1	251,7±6,6
Тривалість суягності, днів	144,5±3,7	147,4±6,1	149,1±5,4
Народження:			
- одного ягняти:			
голів	11	13	16
%	20,4	21,7	22,2
- двох ягнят:			
голів	29	32	36
%	53,7	53,3	50,0
- трьох ягнят:			
голів	11	15	18
%	20,4	25,0	25,0
- чотирьох ягнят:			
голів	3	-	2
%	5,5	-	2,8

Ми встановили, що вихід молодняку у 2021 році знизився на 4,8 голів в порівнянні з 2020, однак у 2022 – на 4,1 голови збільшився. Тривалість суягності поступово зростала: з 2020 до 2021 року – на 2,9 дні, з 2021 до 2022 – на 1,7 дні.

Щодо народження ягнят, то народження одного в окоті спостерігалось за ці роки у 20,4-22,2 % випадків, двох ягнят – 50-53,7 %, трьох – 20,4-25 %, чотирьох – 2,8-5,5 %.

Нами вивчено живу масу романівських овець різної статі у різному віці – таблиця 5.

Таблиця 5

Жива вага овець породи романівська, кг

Група тварин	$M \pm m$	$C_v, \%$
Барани-плідники	73,1±3,97	8,1
Вівцематки	49,2±4,93	6,9
Ягнята при народженні:		
-одне	3,39±0,31	9,1
-два	2,91±0,23	7,6
-три	2,39±0,19	7,2
Молодняк при відлученні у 100 днів	18,42±1,19	19,1
В середньому у віці:		
при народженні	3,21±0,34	7,9
1 міс.	8,31±0,59	19,2
4 міс.	20,17±1,33	23,4
7 міс.	32,63±1,92	18,8

Жива маса плідників складала 73,1, маток – 49,2 кг, що є хорошими показниками. Вага ягнят, як відомо, залежить від кількості їх в окоті [41]. Тому вона закономірно знижувалася від одного ягняти в окоті до двох – на 0,48 кг, від двох до трьох – на 0,52 кг.

Маса молодняку при їх «відбивці», тобто відлученні складала 18,42 кг. Найвищою мінливістю відзначалася жива маса тварин у 4-місячному віці ($C_v=23,4 \%$), найнижчою – вага вівцематок ($C_v=6,9 \%$).

Також ми обчислили середньодобові прирости молодняку романівських овець – таблиця 7.

Таблиця 7

**Середньодобові прирости живої маси овець
породи романівська, г**

Віковий період, місяців	$M \pm m,$ n=95	$C_v, \%$
0-1	170,5±18,89	18,5
1-4	131,7±15,82	21,9
4-7	138,3±15,96	24,6
0-7	140,2±16,98	11,8

Вівці характеризувалися добрими приростами живої маси, з найвищим значенням за період 0-1 місяць – 170,5 г. В середньому за період вирощування до 7-ми місяців молодняк романівських овець за добу мав приріст 140,2 грами.

Отже, в господарських умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» добре налагоджена технологія виробництва продукції вівчарства, вівці породи романівська породи відзначаються гарними продуктивними ознаками.

ВИСНОВКИ

В умовах широкомасштабної російської агресії галузь вівчарства відкрила для себе нові перспективи на території України, що пов'язано першочергово зі зростаючим попитом на продукцію галуззі.

Вівці є тваринами невибалливими та добре адаптуються до нових господарських умов, що сприяє їх популяризації. Порода романівська ще й відзначається високою плодючістю та належить до грубо шерстного овчинно-м'ясного напрямку за продуктивністю.

Технологічні елементи виробничого процесу гарно відпрацьовані відповідно до діючих нормативів та стандартів.

Продуктивні ознаки (вовновий настриг, параметри відтворі здатності, ріст і розвиток) гарно виражені у овець породи романівська в умовах в умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся».

Врахування встановлених параметрів технологічного процесу та ознак продуктивності сприятиме рентабельному виробництву продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гречанюк М. В. Господарсько-біологічні особливості овець. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва: науково-теоретичний збірник*. Житомир: Поліський національний університет, 2023. Вип. 17. С. 15–16.
2. Бізнес-план вирощування овець в Україні: джерело ситості і теплоти. URL : <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/biznes-plan-vyrashivaniya-ovesc-v-ukraine-istochnik-sytosti-i-teploty> (дата звернення: 14.03.2023).
3. Стапай Петро, Надія Стахів. Вівчарство – вигідний бізнес. URL : <http://agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnytstvo/item/21612-vivcharstvo-vyhidnyi-biznes.html> (дата звернення: 14.03.2023).
4. Вівчарство. URL : <https://traditions.in.ua/remesla/vivcharstvo> (дата звернення: 14.03.2023).
5. Бойко В. О. Перспективи розвитку та підвищення конкурентоспроможності галузі вівчарства на Херсонщині. *Економіка АПК*. 2018. № 1. С. 26–33.
6. Вівчарство: повільний рух вперед. URL : <http://agro-business.com.ua/agro/infrastruktura-rynku/item/8283-vivcharstvo-povilnyi-ruk-vpered.html> (дата звернення: 14.03.2023).
7. Перспективи вівчарства: ринок вільний, а попит зростає. URL : <https://agravery.com/uk/posts/show/perspektivi-vivcarstva-rinok-vilnij-a-popit-zrostaе> (дата звернення: 14.03.2023).
8. Ткачук Володимир, Казьміровський Олександр, Баранюк Оксана, Grechanyuk Mykola. Галузь тваринництва в Україні: підсумки, прогнози, перспективи. *Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якості і безпечності харчових продуктів: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 18 трав. 2023 р.* Житомир: Вид.-во Поліського національного університету, 2023. С. 66–67.

9. Штомпель М. В., Вовченко Б. О. Технологія виробництва продукції вівчарства. Київ : Вища освіта, 2005. 344 с.
10. Дєбров В. В. Шляхи підвищення економічної ефективності галузі вівчарства. *Таврійський наук. вісн.* 2012. Вип.81. С. 244–248.
11. Карта племінного вівчарства. URL : <https://kurkul.com/spetsproekty/1058-karta-pleminnogo-vivcharstva> (дата звернення: 19.03.2023).
12. Вівчарство: рентабельність бізнесу в Україні. URL : https://agrotechnika.com.ua/ua/blog/ovtsevodstvo_rentabelnost_biznesa_v_ukraine (дата звернення: 19.03.2023).
13. Війна стимулює розвиток вівчарства. URL : <https://i-ua.tv/news/69751-viina-stymuliuiie-rozvytok-vivcharstva> (дата звернення: 19.03.2023).
14. Навіть попри війну в Україні розвивається вівчарство. URL : <https://www.zerno-ua.com/news/navit-popri-vijnu-v-ukra%D1%97ni-rozviva%D1%94tsya-vivcharstvo/> (дата звернення: 19.03.2023).
15. Війна стимулює розвиток вівчарства. URL : <https://agroter.com.ua/2022/11/06/vijna-stymulyuyue-rozvytok-vivcharstva/> (дата звернення: 19.03.2023).
16. Тараненко В. П., Мусієнко В. П., Тараненко В. П. Сучасний стан та формування ринку інноваційної продукції вівчарства в Україні. *Вівчарство.* 2007. Вип. 34. С.176–178.
17. Славкова О. П., Ковальова О. М. Перспективи розвитку вівчарства. URL : <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/22.pdf> (дата звернення: 19.03.2023).
18. Проблеми сучасного розвитку вівчарства. URL : <https://kurkul.com/blog/135-problemi-suchasnogo-rozvitku-vivcharstva-chastina1> (дата звернення: 19.03.2023).
19. Технологія виробництва продукції тваринництва : підруч. / Бусенко О. Т. та ін. ; за ред. О. Т. Бусенка. Київ : Агроосвіта, 2013. 492 с.

20. Вівчарство може розв'язати проблему замінованих територій.
URL : <https://kurkul.com/blog/135-problemi-suchasnogo-rozvitku-vivcharstva-chastina1> (дата звернення: 19.03.2023).

21. Повномасштабна війна дала стусана вітчизняному вівчарству.
URL : <https://kurkul.com/interview/1378-vasil-stefurak-povnomasshtabna-viyna-dala-stusana-vitchiznyanomu-vivcharstvu> (дата звернення: 19.03.2023).

22. Shepherds around the world – in pictures. URL : <https://kurkul.com/blog/135-problemi-suchasnogo-rozvitku-vivcharstva-chastina1> (дата звернення: 19.03.2023).

23. Світова культура вівчарства та розвиток вівчарства в Україні.
URL : <https://kurkul.com/blog/135-problemi-suchasnogo-rozvitku-vivcharstva-chastina1> (дата звернення: 19.03.2023).

24. How Many Sheep Are There? (2023 US & Worldwide Statistics).
URL : <https://petkeen.com/how-many-sheep-are-there-statistics/> (дата звернення: 19.03.2023).

25. BREED STANDARDS. Breed Romanov. ROMANOV SHEEP.
URL : <https://www.maticromanovske.com/en/breed-standards> (дата звернення: 23.03.2023).

26. ROMANOV. URL : <https://www.euromeat.ro/en/roman/> (дата звернення: 23.03.2023).

27. Czech Romanov sheep breeders club. URL : <http://www.romanovky.eu/index-en.php> (дата звернення: 23.03.2023).

28. Romanov Sheep Information. URL : <https://www.facebook.com/notes/romanov-sheep-breeders/romanov-sheep-information/700420756791936/> (дата звернення: 23.03.2023).

29. G. Ricordeau, J. Thimonier, J.P. Poivey, M.A. Driancourt, M.T. Hochereau-De-Reviers, L. Tchamitchian. I.N.R.A. Research on the Romanov sheep breed in France: A review, *Livestock Production Science*, Volume 24, Issue 4, 1990, Pages 305-332, [https://doi.org/10.1016/0301-6226\(90\)90009-U](https://doi.org/10.1016/0301-6226(90)90009-U).

- 30.** ROMANOV. URL : <https://www.geodesheep.com/en/romanov.html>
(дата звернення: 23.03.2023).
- 31.** Romanov Sheep. Ark of taste. URL :
<https://www.fondazione Slow Food.com/en/ark-of-taste-slow-food/romanov-sheep/> (дата звернення: 23.03.2023).
- 32.** Romanov Sheep. URL : <https://www.raresightfarms.com/sheep>
(дата звернення: 23.03.2023).
- 33.** Сухарльов В. О. Практикум з вівчарства і технології виробництва вовни і баранини / В. О. Сухарльов, О. П. Дерев'янко. – Х.: Еспада, 2003. - 139 с.
- 34.** ROMANOV SHEEP. URL :
<https://breeds.okstate.edu/sheep/romanov-sheep.html?Forwarded=afs.okstate.edu/breeds/sheep/romanov/index.html> (дата звернення: 23.03.2023).
- 35.** Romanov Sheep – «Lambs by the Litter». URL :
<https://craigmorefarm.com/romanov-sheep/> (дата звернення: 23.03.2023).
- 36.** Romanov Characteristics. URL : <https://www.narsa-us.com/romanov-characteristics.html> (дата звернення: 23.03.2023).
- 37.** Romanov Sheep. URL : <https://farmow.com/breed/romanov-sheep>
(дата звернення: 23.03.2023).
- 38.** АГРОКУЛЬТУРА-ПОЛІССЯ. URL :
https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/36402434/ (дата звернення: 25.03.2023).
- 39.** Овруцька територіальна громада. URL :
<https://decentralization.gov.ua/newgromada/3808/map> (дата звернення: 25.03.2023).
- 40.** Річні звіти ТОВ «Агрокультура-Полісся» 2020-2022 рр.
- 41.** Сухарльов В. О. Багатоплідна романівська порода – важливий фактор енергозбереження у вівчарстві. *Наук.-техн. бюл.* 2000. № 77. С. 94–96.